

Els treballs se publiquen baix la
responsabilitat de llurs autors.
No's retornen els originals.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Trimestre ..... 1'50 ptes.
Anuncis, a preus convencionals.

RENOVACIÓ

Setmanari Nacionalista Republicà

Any III.—TARRAGONA, 18 Abril de 1915.—Núm. 91.

De la guerra europea

Pressentim, temps endarrera, que la tragedia europea arribaria a ésser tant ferotge que mai s'hauria registrat en la historia de la Humanitat una gesta tant sagnant i tant crudel com la que fa mes de vuit mesos va esclatar al cor mateix de la vella Europa.

Els nostres pressentiments, van confirmant-se i prenen forma de tal manera, que cada nova que'ns arriba referent a la guerra europea,—mondial quasi podem dir-li ja,—remou la nostra sang amb una mescolança d'esgarrifosa ironia, fa vibrar els nostres entussiasmes per una pau tant desitjada i fa extreir els nostres sentits en lo mes pregon, que veraderament a voltes ni ens en sabem donar compte de la nostra acritut, i sembla talment que la horrible tragedia es metamorfoseixa en una llegenda o en un ensomni dels que en tantes ocasions en som víctimes tots els mortals.

La Italia sembla que ja està preparada per a acabar de definir la seva actitud enfront el problema europeu, i ha deixat entre-veure que al pendre cartes en aquesta qüestió ho farà posant-se al costat dels aliats; i un cop la patria den Garibaldi hagi passat a ésser un dels actors de la conflagració, que passarà? Hi ha qui opina en sentit optimista, i hi ha qui no amaga el seu pessimisme ben concret referent al desenrotll que tindrà la guerra actual.

Deiem nosaltres en aquestes mateixes planes, ja fa temps, que si Italia a intervingués en la tragedia que assota a l'Europa, podria ésser molt bé que ella pogués influir per a que la pau se concertés mes prompte entre les nacions beligerants. Repetim avui que si ha d'ésser aixís, si Italia tingués aquest poder d'imposar-se a la Triple Aliança i a la Triple Inteligencia, no deuria pas pensar-s'hi un dia mes en no mantenir el seu retraiment. Seria la seva intervenció un acte altament humanitari, i ja que avui no pot remeiar-se la pèrdua de tantes vides, i la miseria i la grossa paralizació que en el mon económic i comercial s'ha deixat sentir, amb sotragrades tant fortes, a causa de la tragedia europea, al menys evitaria que d'ara en avant s'acentués mes, com s'acentuarà, la manca de treball, el desgavell en el comerç i en la industria, el dol punyent a molts milers mes de families europees, la desorientació i desorganització en general...

A Espanya, diuen, com deien al començ de la guerra, que avui estem bé, que no hem de tenir por de cap complicació, que per lo mateix que som neutrals, ens respectaran totes les nacions de la mateixa manera que nosaltres respectem an elles.

Avui, com ahir, ens diuen aixó. Pero, i demà? Ho podem dir igual com avui i com al començar la guerra?

No voldriem altra cosa sino que'l seny presidís tots els actes que han de succeir-se. I diem que ho voldriem, perquè en aquest país, ont tants *Quixots* hi va deixar el rei Herodes, en mes de una ocasió s'ha procedit a solucionar problemas sense la premeditació deguda, resultant després que, com diu graficament la expressió popular, s'ha agafat el rave per les fulles.

Tant de bó els nostres pessimismes siguin sols una quimera visionaria, i els fets ens vinguin a demostrar que en el fons de la actitud i dels procediments del govern espanyol hi havia una rectitut tan ben premeditada que per força havien de triomfar els optimismes amb els que avui, nosaltres, sincerament hem de confessar que no hi tenim fé.

Esperém per a veure a qui donarà la raó el mestre de tots el mestres: el temps.

1.er de Maig

Festa del Treball

Gloriosa festa dels moderns esclaus! Fita i senyal de reivindicacions suspirades, festa de llibertat en la que els despreciats de la fortuna fan oir la seva veu, no per a demanar sols el millorament de llur classe sino el de la humanitat tota. Oiu-les Germans de humanitat les peticions dels paries; ateneu-los: ells son la força impulsiva de tot moviment, encarrileu-los o del contrari caureu aplastats per la avasalladora marxa del progrés i de la civilització dels que ells ne son les avençades i encar que a les primeres embranzides quedin retuts, rera ells ne seguiran d'altres i altres que gaudiran dels nobilissims sacrificis de sos devaners.

Nosaltres que en lo social aspirem a la implantació dels principis socialistes, voldriem que a Tarragona la festa del treball fos tot lo esplendent i es per ço que demanem l'apoi de tots per a conseguir-ho.

Es sapigut que malgrat la cooperació que a la festa hi donen els obrers associats de la Federació i la Cambra de Comerç, hi manca bona part dels industrials i voldriem que son Centre ajudés també, com fa la Cambra de Comerç.

Dels industrials ne depenen bon nombre de asariats, potser els mes castigats, que no'n saben lo que es fer una festa tot un dia complet, per que no pot concedir-se-ls-hi en diada tan senyalada?

Potser hi haurá alguna dificultat per a lograr-ho, empró amb un poc de bona voluntat se conseguiria.

No volem parlar de moltes industries quina venda ni remotament per considerar-se com necessaries i que si el Centre Industrial els posés d'acord podrien tancar tot el dia en lloc de la tarde solament semblant un regateix, potser improp i tot, de lo que *pomposament* ne podrien dir, de les prerrogatives del obrer, no per petites ni per els mes modestos sentides, mes fortament anhel·lades.

El Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Industria no podria arrodonir la tasca?

Aquesta novella entitat, de la que tant n'esperém, ha de fer sentir tot son pes en favor i defença de llurs associats dependents tots, emprenent una intensa actuació que remogui l'esperit de tots i ens desperti d'aquesta inercia que sembla dominar-nos quan de problemas de reivindicacions socials se tracta.

Son gent per a fer-ho.

Qué esperen, doncs?

TRIK.

Iberia

A Barcelona ha començat a publicar-se una revista, molt ben editada, redactada en catalá, castellá i portugués, que ha d'ésser el baluart de tots els qui senten simpatia per a les nacions aliades, per als seus homes, i per a la causa que defensen.

En ella hi colaboren tots els homes d'esperit lliberal, figurant-hi en la llarga llista de redactors i col·laboradors, homes de verdadera valua dintre la literatura, el periodisme, las arts, etc.

Ens plau endressar la nostra simpatia al novell confrare, i desitjar-li una vida tan llarga, com aixís mateix molts pocs entrebancs.

ECOS DE LA GRAN GUERRA

Per qué simpatitzem amb els al·liats

L'altre dia, un d'aquests que creuen com un dogma en lo de la superioritat de la raça germànica, ens reprotxava, especialment als catalans d'idees avençades, el que fóssim francófil—o siga, el que tinguéssim simpatia pels al·liats.

Rès d'estrany, varem dir-li; els catalans, o sigui la raça catalana, a conseqüència d'una guerra i d'un tractat, va quedar dividida pels Pirineus. Una part, la de cap aquí, forma part de l'estat espanyol, i l'altra part és a França, i ara combat a les ordres d'un general de nostra raça meteixa, el general Joffre. Aquest, avui, reencarna un héroe de la raça llatina per a posar a ratlla l'invasió dels teutons.

Doncs, que hi ha d'estrany que entre'ls catalans espanyols se sentin vives simpaties per la meteixa causa que defensen els catalans francesos?

I que tenim que veure i quines simpaties podem mostrar per la raça germànica, que és tan diferenta de la raça llatina i celta, a les quals pertanyem?

Además, hi ha que considerar que aquesta germanització de l'Europa per la força es el somni realitzat de la Prussia. La Prussia, des de *Guillém, el Grós*, pare de Frederic II, que sempre ha conspirat per conquistar totes les nacions germàniques, i després per imposar el pangermanisme al món. Des que Frederic II la va organitzar militarment no ha estat ja una nació que tenia un exèrcit, sino un exèrcit que tenia una nació. I avui, organitzada la confederació germànica per la Prussia, aquest exèrcit no'n té prou amb tenir una nació, ni un conjunt de nacions, sino que vol dominar el món enter. Aixís hem presenciat l'estranya unió de Luter i Mahoma en pro de la militarització del món.

Aquí, els que s'han declarat germanófil, en general, es que desconeixen l'esperit germànic i creuen superiors com a raça els fills d'aquells països. Cosa que Goethe no considerava pas igual, puix deia que'ls faltaven molts segles de cultura per a transformar-se en sers equivalents als llatins.

Tots els grans homes seus ho han reconegut, des de Heine a Nietzsche. En ciències, avui, els principals invents són de llatins, celtas o saxons; ells els perfeccionen o els mercantilitzen. De Lavoisier a Wurtz i Berthelot, una série de genis en química procedeixen de França. Els metalls radiants els van preveure lor Thalen i Williams Crookes i els van descobrir Curie i Moissan, que no eren pas alemanys. En electricitat tenim un geni italià: Marconi. El telèfon es den Charles Cros i den Bartrina. La fisiologia la va fer en Claudi Bernard, la antropologia en Brocá, la histologia en Ramón i Cajal.

Ja en els temps antics la circulació de la sang la va descobrir en Miquel Servet, perfeccionant son estudi Realdó Colombo, de Cremona, i per fi Hervey. En filosofia, que molts creuen ser patrimoni dels alemanys moderns, són quasi tots deixebles dissimulats de l'Enciclopedia, quan no imiten els grecs, sense la seva ponderació justa. Els genials, com Nietzsche i Schopenhauer, confessen haver begut en les fonts de Gracián i de Huarte. Sense l'*Héroe*, del primer, i la descripció del «perfecte príncep» del segón, no tindriem la teoria del super-home. I aquest, interpretat per l'exèrcit alemany, ha resultat sols el super-barbre. Són avui l'home orgànic instruint-se per a marxar a la conquesta amb procediments mecànics i químics moderns, però no

respectant res de l'esperit, arrasant obres d'art i destruint la raça per ont passen.

Lo que ha distingit sempre el bàrbre del verdader civilitzat es la falta, en el primer, de cor i de sentiment. I ara, per un cas d'atavisme col·lectiu, això ha reaparegut amb tota força a Bèlgica i al nord de França, destruint Bruges, Lovaina, Reims, etc., aterrant monuments, cremant obres d'art, museus, arxius, biblioteques, etc.

—Hi ha crims que no tenen pas perdó de Deu sobre la terra, i aquests són els que's cometen contra el Sant Esperit,—diu Sant Agustí. I aquests crims son avui la destrucció de les grans obres del intel·lecte, dels monuments, de les obres mestres de l'art, de les biblioteques i arxius. Com excusa diuen que «la guerra és la guerra». El cònsul Mummius, no obstant sa duresa, en el pillatge de Corinte, va fer transportar a Roma els marbres de Praxiteles, els quadres de Zeuxis, a fi de que no fossin objecte de les brutalitats de la soldadesca romana, i no tennint-ne prou, menaçà amb pena de mort als capitans de les naus que'ls transportaven si no arribaven intactes al seu destí. El quadre d'un geni és irremplaçable; el desaparèixer és com una estrella que s'apaga en el cel; la destrucció d'una obra mestra és una virtut que's retira del món, la crema de segons quins manuscrits mutila per a sempre l'esperit humà... i els canons germànics, a Lovaina, a Reims i altres parts, a cada canonada han fet un buid en l'història de l'art, a cada bomba han incendiat un troç de la gran obra del Sant Esperit. I aquesta catàstrofe l'han multiplicada indefinidament... El fum de l'incendi de la biblioteca d'Alexandria va donar una ombra sinistra que encara dura als bàrbres de l'Islam. La destrucció de Lovaina amb enginys de guerra perfeccionats ha produït un eclipsi a la civilització, una taca inesborrable.

I sabeu, oh pobles, lo que ha fet desaparèixer aquesta avalanxa d'una raça barbre? Escolteu:

L'Ateneu Real, model d'ateneus; *Les escoles mitges de nois i noies*, model de cultura i d'educació ciutadana; l'*Universitat*, que tenia més de 1.700 deixebles de tots els països del món, amb una biblioteca-arxiu que contenia vuit mil·lions de llibres, entre'ls quals hi havia molts preuats incunables únics, insubstituïbles, i quatre mil manuscrits des de la més alta antiguetat; la *Iglesia col·legial de Sant Pere*, amb sa esvelta i elevada torre, que sorgia del tabernacle al centre, amb les precioses naus en forma de creu i amb ses capelles radiant que formaven els raigs, meravella del gòtic florit. Amb aquella obra mestra d'art de talla del Renaixement flamíger de Maties Wayderen com eren les cadires del cher, que anaven a admirar tots els *amateurs* del món; la *Casa de la ciutat*, aquest joiell sens igual de l'art gòtic florit. La gran obra de Mateu Loyen, aquesta cisellada construcció qual grandesa ja anunciaven de lluny els seus afligranats campanarets; edifici plé de quadres de Venius, de Crayer, de Van Oley i d'altres mestres, amb sa gran sala gòtica amb les pintures de Hennebicq, que eren descripció plàstica de l'història de la ciutat. Tot ho ha destruït el barbre al costat de qui palideix Atila! Aquest, al menys, quan Santa Geneveva se li va presentar davant del cavall amb un sagrari a la mà, demanant-li que no destruís pas la ciutat de París, al veure aquella joveneta ignocenta que li feia aquell prec amb llàgrimes als ulls, es commogué, i girant grupes va passar de llarg, seguit del seu exèrcit.

L'Alemanya, que s'alaba de la seva cultura, que no'ns vingui a proclamar mai més la seva sobirania espiritual, ja que per aquest sol acte està divorciada per sempre del Sant Esperit, que dona l'inspiració als artistes i la clarividència als savis. Aquest acte impiu la fa retrocedir fins al vandalisme. Ha llençat la careta pel Kultur Kampf, i Jenserich ha ensenyat sa repugnant cara.

Si Goethe visqués en fugiria espantat, maleint-la. El crim és tant gros, que consterna l'intel·ligència del món enter, perquè ningú podria pas figurar-se que'ls fills de Kant, de Herder, de Feuerbach, de Stirner, i els deixebles de Wogt i de Hæckel matesin la ciència, i els néts d'Olbein i d'Albert Durer exterminessin l'art.

Al militarisme germànic, aquesta barbarie refinada dels temps moderns, les pedres dels campanars de Bèlgica i el fum dels llibres i documents de les seves biblioteques, l'aixafen i l'envileixen per sempre més davant l'història.

Que ni aquesta ni Deu poden perdonar-los tanta destrucció, tant d'atentat contra la marxa de la civilització pacífica, per l'imperi de la força.

POMPEIUS GENER.

(De *L'Avençada*.)

Impressió

Oh, hermosa terra de Castella...
la teva dolça calma em meravella!...
No tens la coloraina d'altres terres
ni núvols de colors, i son les serres
que't volten, tan petites
que semblen unes fites
posades per un'áliga alterosa
demunt la plana asprosa
per' servar la calma immensa
a ne la planuria extensa.
Els teus xaragalls no corren...
tant sols se mouen, s'escorren
i'ls xaiets per abeurar-s'hi
hi van calmosos...
i acostar-s'hi
no gosen els aucells,
que, viuen ells entr'ells
tranquils dalt d'una branca
ont la dolça pau no hi manca
ni fins quan bufa'l vent.
Son cant per xò es content,
més, amb certa melangia.
No es l'alegra melodia
dels aucells d'altres països,
que'ls cels, aquí son molt grisos
i la terra és plana i parda
i això els fa certa basarda...
Emprò, qui se'n va d'aquets camps?
Si'ls coneixen tan a pams!
I la quietut hi es tanta!...
Canteu-hi, doncs, vostra complanta!
Oh, hermosa terra de Castella...
la teva dolça calma'm marevella!...

JOSEP SANDARÁN.

Villarramiel i Març de 1915.

Lletres a Joan Poble Bó

Segurament tots coneixeu al meu amic En Joan Poble. Alt, ferm, grós, forçut, es la bondat personificada; sofreix molesties i maïs tractes de qui podria desfer amb una bufada, però si s'arriba a enfadar, es terrible, i correspon cumplidament, i d'una vegada, a tots els que no l'han respectat, com ell mereix.
Jo vull dirigir an En Joan Poble unes lletres, que fins potser li sápigán greu, perquè li diré la veritat, i ell no está acostumat a sentir-la.

L'homenatge a Joffre

Estimat amic Joan: Me demanes que dongui la meua opinió sobre l'homenatge que tracta de fer-se al general Joffre, i corresponent a l'amistat que't professo, vull dir-te francament lo que penso, advertint ja, a manera de pròlec, que en moltes coses no soc de la teva opinió, o de la que tu, en gran part, tens.

Avans de començar, vull fer dugues advertencies que considero necessaries. No vegis en les meves paraules cap classe d'animositat contra els aliats, quina causa es per a mi simpatiquíssima, ni tampoc pensis que'm mou a parlar, com ho faré, l'antipatia al general Joffre, doncs considero la seva persona honradíssima, i crec que com a militar es també digne d'alabança. Lo que no conceptuo amb la mateixa forma es l'homenatge que la nostra democràcia vol fer-li; homenatge que, per a dir-ho d'una vegada, es per a mi *inoportú, estrident i contrari al programa republicà*. Vaig a exposar-te, volgut amic, les meves raons.

Inoportunitat.—Encara que una persona sigui digna d'un homenatge, aquest no se li tributa fins que algú fet notable per a tots conegut, serveixi per a justificar-lo cumplidament. Ara bé, tots reconeixem que la tàctica den Joffre es bona i fins potser mereixedora d'un homenatge, pero en tot el curs de la guerra no trovem més qu'un fet que podria

justificar-lo una mica, quin fet es la... victoria del Marne, en la que Paris va ésser salvat de caure en poder dels alemanys. Però en aquella època (fa ja mes de mitj any), ningú va pensar en tal homenatge i ara, que precisament la campanya està estacionada; ara, que precisament Joffre confia de la pressió dels russos, i no de l'esforç de l'exèrcit per a lliurar *onze* departaments encara invadits, ara, precisament, se li ocorreix a la nostra democràcia tributar-li un homenatge. Convindrás, amic Poble, que es un xic inoportú. I passem a la estridència.

Estridència.—¿Quina es la causa de l'homenatge a Joffre? ¿Simpatia o admiració an ell? ¿Simpatia o admiració a França? Si fos aixís encara menys mal; fins podria perdonar-se-li la seva inoportunitat, pero no es això; la causa verdadera es la següent: Un dia, els germanófilis varen volguer lluir-se (un'altra tonteria), anant a portar 10.000 targes a l'embaixada alemanya de Madrid i 10.000 mes a la de Barcelona, i al veure això els nostres francófilis, van dir: ¿Vosaltres feu això? Doncs nosaltres encara farem mes, perquè farem un homenatge a... a... a Joffre.

El primer nom que va sortir va ésser el den Joffre i a Joffre es fa l'homenatge, com se faria a qualsevol altre, perquè'l verdader objecte es lluir-se mes que'ls germanófilis i fer-los enrabiari una miqueta. Joffre es el pretext d'una estridència, i rès més. Passem a la darrera circumstancia.

Contradicció amb el programa republicà.—Per a disfressar l'estridència hi ha qui ha dit: Es tracta de sintetitzar amb la persona den Joffre tota la França, i fer un homenatge aixís a la mare de les llibertats. ¡Oh la nostra democràcia antimilitarista! Mireu; vol fer un homenatge a França, a la França republicana i lliurepensadora, i no trova altra persona per a sintetitzar aquesta França qu'un *militar*, candidat a *dictador*, amb l'influencia que li donarà els seu probable triomf sobre els alemanys.

A França, senyors demócrates espanyols, hi ha un tal Anatole France, que es molt vell, i es l'home de mes talent i el filosof lliurepensador i novelista de mes prestigi de la veina nació. *Aquest* Anatole France, amb tots els seus anys i casi bé inútil, físicament, va presentar-se a l'oficina de reclutament *demanant que l'enviessin a les trinxeres*, per a defensar la seva patria. No va ésser admès, pero la seva sola intenció mereix l'admiració mes sincera. Veus-aquí un home, republicans espanyols, que sintetitza molt més que Joffre a la França republicana i lliurepensadora.

Per últim i com epíleg, amic meu, vaig a dir-te que, perquè una nació fassi un homenatge a un extranger es precis que aquest extranger hagi prèns part directa en algú assumpte de vital interès per a la nació que li rendeix l'homenatge. Rès de això passa ara.

Per això, amic meu, califico l'homenatge a Joffre de *estridència inoportuna, contraria al programa republicà*.

Fins a la pròxima; sabs qu'es amic teu,

N.

Els dos Concerts de la Filarmónica

Cánepa, violí
Cabrera, tenor
Ferraté, piano

No tenim ni temps ni prou espai per a parlar com voldriem dels dos Concerts que la nostra benemèrita Societat Filarmónica ens ha proporcionat durant els dies 14 i 15 d'aquet mes en el Teatre Principal. De tots modos, en volém dir uns mots d'agrahiment per la mentada Societat, a un temps que de censura.

Agraits, agraidíssims per la joia que sovint ens proporciona organitzant hermosos concerts de música neta i pura de tot pecat de cosa «nova» i passatgera. Mai Tarragona els hi podrà estimar prou; més així i tot ¿quina cosa més paradòxica és aquesta que quan se tracta de música siguin en gran

majoria els de la Filarmónica mateixa els qui no assisteixin als concerts?

Es de debó lamentable que tal cosa succeeixi, no menys que siguin també els «nostres músics» els qui no hi vagin, i si hi van usin en la majoria, no diré «passe», però sí entrada lliure. I doncs, ¿i l'artista? Perquè està bé, molt bé l'art, la presència, la devoció i tot, però l'home encare que no visqui sols de pá com diu l'Evangeli, sense pá no pot viure.

Nosaltres vam oir sense escandalitzar-nos com un músic deia ¡No hi ha vergonya a Tarragona! referint-se al poc públic. I vam somriure una mica, i volíem preguntar i tot com se feia per a obtenir «alló» que'l músic trobava un mancament en la nostra ciutat; més després, i pensant-ho millor, ens vam dir: potser que tinga raó aquest home, i ens vam disposar a elevar el nostre esperit en vers les regions de l'art i de la emoció de la bellesa més delicada; allí aon no hi ha músics, ni fan comentaris, ni socis que no van a la llur societat, ni ciutadans que condemnin als artistes a la fredor en plena primavera.

* * *

N'Eduard Cánepa, violí, bé mereix el lloc primer. Es tot un artista, un colós i tot diríem sino s'abusés massa sovint del mot. Domina a la perfecció la técnica, i te una expressió que corpren i meravella. No diré aquesta i aquella obra les va executar més a la perfecció que unes altres. Cada una segons son genre; cada una segons son autor i el motiu que s'hi desenrotlla troba amb en Cánepa un fidel, un delicadíssim intérprete. Bach, Chopin, Beethoven, Schuber, Mendelssohn, Sarasate, li son igualment familiars. De molts anys que no havíem vist a un artista tant complert en el maneig del violí. Tot ell atrau; distinció, senzillesa, vibració, fortitut d'ànima, elegancia, joventut, i un amor al treball que'l fa mes estimable.

Se veu a l'home que estima a l'art i tot treballant s'hi embadaleix i se sent infadigable car la suor es el seu goig íntim.

¡Benvingut, oh, tu jove que ens has fet sentir unes dolces hores de suprema gracia!

Que'l deu misteriós que ungeix les coses espirituals als artistes cridats a ésser i no morir mai, t'acompanyi a tota hora, que la victoria i el triomf bé els dú ben aferrats a dintre teu...

¿Quan te tornarem a oir? Potser mai, més tu seràs per a nosaltres sempre un record i una cosa que s'espera amb fruició.

El tenor Cabrera, sense posseir grans modalitats de veu, canta amb molta seguritat i posseix una bona escola de cant. En els aguts, sobretot, va denotar grans condicions de cantaire.

Tenim un gran plaer en felicitar al jove, En Lleó Ferraté, amic i paisá nostre que acompanyà al piano als Sres. Cánepa i Cabrera, fent-ho d'una manera lluidíssima, lo que li valgué grans elogis dels competents, àdhuc que dels profans, qu'èrem els més, per fortuna del mateix art.

I ara esperém a la nostra gran cantatriu Na Maria Barrientos que, segons noves que tenim, darà un concert al «Coliseo Mundial» el dia 2 de Maig vinent. Un aconteixement de primera magnitud. Bé cal esperar un plé a reventar.

LITZ.

Les set meravelles del mon

L'automóvil

¿No seria convenient, avans que tot, saludar a son avant-passat a vapor, la venerable àvia en fusta i metall, aqueixa bona «Cugnot» amb devantal de coure, a lo que tot parisenc respectuós deu anar a saludar un diumenge al Museu d'arts i manufactures?

I per als pocs que ho ignoren, ¿no serà un deure l'escriure en el frontis d'aquesta breu ressenya el nom den Ferrán Forest, l'inventor del motor d'explosió, al qui l'aeriplà i l'automóvil deuen, l'un el seu cor i l'altre tota la seva vida? Precisarà, encara, més, per a demostrar l'origen francès del meravellós descobriment?

Demà, sens dubte, baix un nou cel blau, poblat d'homes voladors, l'automóvil se'ns apareixerà com a un aparell anticuat, i no pararem de burlar-nos d'aqueixa tortuga que's fadiga en seguir les llebres alades aèries.

No hi ha necessitat d'ésser un «burgrave» per a recordar els entusiasmes que van proporcionar als seus adeptes, els automòvils dels primers temps. Entusiasmes de l'espai, ardorosament devorat; de la pols olímpica en lo que cada hu s'hi envollava com un Deu, encantadora imprevisió de les «pannes», que a cada volta de roda espiaven al pilot, escola admirable por a tots, de valor, de destresa i de paciència.

Els hem vist, no fa molt temps, en la «Decenal» aquests monstres que fugien d'un salt, com els canguros, amb sa direcció en barra franca els seus engranatges fets de coure, com les campanes, qual soroll propagava el terror de lluny i que sembraven les seves dents i peces de kilometre a kilometre, a fi d'ensenyar al conductor, com va dir un humorista, el camí de retorn. Temps heròics, aquells, en que la carburació se suspenia sobre l'automóvil com una fada capritxosa. Fa d'aixó justament 23 anys; inaugurats per allà el 1890, els temps heròics, varen terminar per allà el 1900, en l'auba del segle.

I ara, pot fer-se res millor que invocar les xifres per a resumir el sorprenent, el vertiginós progrés realitzat des de allavors per la admirable invenció?

Al començ de l'any passat, existien a França 89.185 automòvils particulars i de lloguer, els que representaven prop de 1.200.000 cavalls de vapor; 29.000 motocicletes, que representen un valor global de 670 mil·lions de francs, o siga, dos automòvils i 3/4 de motocicleta per cada mil habitants.

Deu anys avans, existien solament 9.207 automòvils i 10.000 motocicletes, o siga 1/2 auto i 1/2 moto per cada mil habitants.

La xifra de les exportacions dels automòvils se ha elevat a la suma de 4.259.000 en 1898 a 212.045.000 en 1912 i la de les importacions de 473.000 en 1899 a 14.187.000 en 1912.

L'Enre es el departament francès que compta amb mes automòvils i el de Lot i Garona es el que ha experimentat el major progrés en deu anys. La desigualtat que subsisteix actualment entre'ls departaments francesos i les grans nacions europees, en la intensitat de la evolució automovillista, fa preveure un pervindre considerable per a aquesta evolució.

◆ ◆ ◆

Somní d'amor

A la senyoreta J. S.

Ets la perfecta escultura
que en somnis vaig entreveure
i encara el dormí em perdura
perque t'acabo de veure
tal com t'havia somniat
en hores, per mi, febrores,
quan dormia emocionat
veient tes nines hermoses.

Ets la mes dolça harmonia,
ets la reina dels aucells,
i quan se desperta el dia
enlaire un cant amb ells
que son odes qu'he sentit
en un desvari d'anhel,
quan en somnis, tot dormit,
me venien des del cel.

Ets pel mon tan bondadosa
i és tan pietós el teu cor,
qu'es molt semblant a una rosa
quan extén fragant olor
del qui un jorn vaig aspirar
trobant-hi un nou sentiment
que no em deix mai despertar
perque somnió idealment.

SALVADOR FERRÉ.

Abril, 1915.

◆ ◆ ◆

NOVES

Rectificació del Cens electoral

Queden exposades les llistes electorals en el local de l'Unió Nacionalista Republicana.

Tots els ciutadans poden consultarles i deixar nota de les inclusions i exclusions que'ls interessin, així com dels canvis de Secció per haver variat el domicili corresponent.

Cal fer les reclamacions abans d'acabar el present mes.

Hores d'oficina: tarda i nit.

A la matinada del divendres deixà d'existir, a Montblanch, la Sra. D.ª Mercé Monfar i Potau (q. e. p. d.) virtuosa esposa del nostre estimat amic el Diputat provincial i distingit advocat D. Maties Güarro Ribé.

Ahir es va celebrar l'enterrament que va ésser una gran manifestació de dol, aont estaven representades totes les classes socials de la població i nombroses representacions de tota la provincia per a testimoniar a l'amic Sr. Güarro el sentiment que ha produït aital desgracia.

Des de aquestes columnes donem el mes sentit pésam al benivolgut amic, fills i demés familia.

Nou surtit de Corbates elegants.—Moneders de pell i seda.—Alta novitat.—Preus de fabrica.—AL DIA. Rambla de Sant Joan, 40.

Nostra primera entitat musical, l'«Orfeo tarragoní», está donant gran activitat als ensaig per a poguer donar proximatament un concert en obsequi dels seus socis protectors, havent-se aplassat dit concert, fins ara, per a posar a la nova Secció de nois en condicions de pendre-hi part.

El dilluns darrer va morir el qui fou nostre antic i respectable amic En Tomás Rosell i Cañelles, per quin motiu testimoniem a la seva apreciable familia el nostre condol ben sentit.

¿Voleu tenir els metalls sempre com a nous? Useu l'«Aladdin», de venda Ferreteria Mallol.

Hem rebut els dos primers números del nou setmanari infantil tarragoní *El Mágic*.

Retornem el saludo que dirigeix a la premsa i tot desitjant-li llarga vida, deixem establert el canvi.

Ens plau consignar que'l nostre bon amic el farmacéutic En Antoni Rovira Malé se trova ja convalescent de la enfermetat que havia posat en perill la seva vida.

Celebrarem de debó que prompte es restableixi totalment el nostre distingit amic.

El millor saló de llimpiar calçat es *El Brillante*. A la crema *Dandy*.

COMTE DE RIUS, 15

Simil Camussa, la de més durada, més barata i millor. De venda Ferreteria Mallol.

Imprempta de Llorens i Cabré. — Fortuny, 4

Panificació
FORNS DE SANT ANTONI
 Diariament, pa de primera
 • • A domicili i al comptat

Rebolledo, 20, bis : : PORT

Societat de socors mutuels
TARRAGONA I SA PROVINCIA
 dels cassos de malaltia, vellesa, invalidesa, viudetat i mort
 Inscripta en el Govern Civil i en la Comissaria general
 de Segurs, segons mana la Llei.
 Director facultatiu: **DR. RABADÀ**
 Per a més informes dirigir-se al domicili social
 Fambra St. Joan, 75, pral. De 10 a 12 i de 5 a 7

CLÍNICA I CONSULTORI PER A LES MALALTIES DE LA DONA
 Vies urinaries, Cirurgia operatoria, parts. electroteràpia i anàlisis micro-químic d'orina i productes patològics.
 Sero-Reacció de Wassermann.—Aplicació del 606
BAIX LA DIRECCIÓ DEL DR. RABADÀ
*Ex intern de l'Hospital de la Santa Creu, ex-ajudant de la Policlínica del Dr. Fargas i Metge
 de les Cases de Socors de Barcelona*
 Consulta de 10 a 12 i de 5 a 7. — Per a obrers, de 7 i mitja a 8 i mitja nit. — Per a'ls pobres, franca
 dilluns, dimecres i dissapte de 12 i mitja a 1 i mitja.
 Rambla de Sant Joan, 75, principal. — TARRAGONA

CAMISES
CORBATES
NOVITATS
 GILABERT GERMANS : Unió, 20

Galeria Fotográfica d'Art

PERE PALLEJÀ — Unió, 18

PERE LLORET
 CORREDOR REIAL DE COMERÇ
 Apodaca, 9

GRANDS NOVITATS en
Sombreros i Gorres
RAMON ALOQUIN
 UNIO, 20

AL DIA Perfumeria
 Confeccions
 Novitats
RAMBLA SANT JOAN, 40

JOAN ESBERT
 FARMACÈUTIC
 UNIO, 22

Joan Ruiz i Porta
 PROCURADOR
 Vilamitjana, 9, 1.er

Farmacia Central
 Laboratori Químic Bactereològic
Marti Güell
 Rambla Sant Carles, 41 : : :
 : : : i Sant Fructuós, 5

BOTELLERÍA
"LA TARRACONENSE"
 DE
MUSTÉ I VIDAL
 UNIO, 40

Els duenyos de aquesta nova botelleria, se complauen en oferir-la al públic, participantli que en ella hi trovará sempre un complet i variat asurtit de tota classe de licors i vins generosos.

SERVEI ESMERAT
PREUS ECONÓMICS
SERVEI A DOMICILI
CHAMPANYS DE TOTES MARQUES

Gran Fàbrica de Calçat
 DE
RAMÓN CAVALLE
TARRAGONA

TELEFON 120 REAL, 56

MOSTELLE El Vermouth més higiènic
(RAIMOST) Un excelent refresc
 Sue de raïms sense alcohol El millor aliment en les malalties i convalescencia
The Grape Juice C.º L.º
 Londres i Tarragona Se ven per tot arreu

IMPREMPTA
Llorens i Cabré
 Fortuny, 4
TARRAGONA

C.ª de Seguros Generales de Dusseldorf
 Segurs de transports
La New-York, de New-York
 Companya de segurs sobre la vida
L'UNION, de Paris
 Companya de segurs contra incendis
L'Assicuratrice Italiana, de Milán
 Companya de segurs contra accidents
La Continentale, de Mannheim
 Segurs de transports
 Passeig de Colón, 11 i 12 - Barcelona
 SUBDIRECTOR A TARRAGONA:
Maciá Mallol Bosch, carrer de Mar, 1

PAPERERÍA I EFECTES D'ESCRITORI
 DE
JOAN M. PIÑOL
 Unió, 1 — TARRAGONA — Telefon 181

Gran assortit en llibres ratllats de totes menes i tamanys : Escribanies : Plumes Stilogràfiques : Pesa-cartes : Copiadors, etc : Gran novetat en pitja papers amb rellotje veritat : Postals de totes menes i albums per a les mateixes.

PREUS SUMAMENT BARATOS

MAGATZEM DE FERRETERÍA
FUMISTERÍA I QUINCALLA
 Eines de totes classes - Objectes per a regalos
 Articles per a magatzems de vins i olis
Maciá Mallol Bosch, Carrer de Sant Agustí, 9